

Εκθετοι στην αφήγηση: από τον ξενοφοβικό εφιάλτη στην κηλουνίστικη μοναξιά

Μ. ΦΑΙΣ

Του **Αριστοτέλη Σαϊν**

Ενα ταξίδι επιστροφής στην Αθήνα. Μια αναγκαστική συνύπαρξη για λίγες ώρες στο κουπέ ενός τρένου. Εξω νυχτώνει και ο εφιάλτης αρχίζει. Ο αφηγητής-ακροατής του Γιάννη Τσίρμπα περιορίζεται να κρατά τον δίαυλο επικοινωνίας ανοικτό. Χαμένος στις σκέψεις του, διαγράφει μηχανικά και αμήχανα διαφημιστικά σκουπίδια από το κινητό του. Δίπλα του ο ξενοφοβικός οχετός ανοίγει. Ένας, σχεδόν θεατρικός, επιθετικός μονόλογος. Γέννημα-θρέμμα της πλατείας Βικτωρίας, ο ομιλητής ξετυλίγει την προσωπική του ιστορία, ανεξίτηλα συνυφασμένη με την ιστορία του χώρου, από τις παλιές «καλές εποχές» του '60 μέχρι τις μέρες μας, όταν «σε μια νύχτα» μετατράπηκε σε αυτό το «εκεί»: όπου «οι πεινάλες τρώνε τα περισσότερα και ψωνίζουν βρωμόμαρα

από το χαρτόκουτο... εκεί που τσιγγάνες και αφγανότητες μαλώνουν για ένα σάντουιτς μισοφαγωμένο... εκεί που τα πακιστάνια ψάχνουν στη σαβούρα».

Ο ρυθμός του τρένου και το απύλωτο στόμα του ομιλητή ναυορίζουν τη μεσοαστική συνειδηση του αφηγητή: χωρίς το «φίλτρο» των ειδήσεων στην τηλεόραση, τα γεγονότα δεν μπορούν να περάσουν στο συνειδητό του. Μάταια θα αναζητά στήριξη στα σιωπηλά (συνένοχα;) και κατεβασμένα κεφάλια των άλλων επιβατών. Στο τέλος της διαδρομής ο φόβος εδραιώνεται και η αδιαφορία κερδίζει. Η αποβίβασή του στον Σταθμό Λαρίσης, στην «πιο πραγματική πραγ-

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΡΜΠΑΣ
**«Η Βικτώρια
δεν υπάρχει»**

Νουβέλα, Νεφέλη, σ. 58

ματικότητα» (τον κόσμο του άλλου) τον γεμίζει φόβο. Ακόμα και αν οι εικόνες γύρω του επιστρέφουν ως είδωλο τον εαυτό του, αυτός βιάζεται να δραπετεύσει. Αβουλος φυγάς της πραγματικότητας ανηφορίζει για τα δικά του προόσια: συζυγικά προβλήματα, κάτι ραγάδες στη γάμπα της γυναίκας του και φυσικά «Είναι Δευτέρα και η αθλητική ανάλυση έχει πάρει φωτιά».

Ένας χαφιεδόμαγκας, ένας ζητιάνος στα όρια της κατάρρευσης από την πείνα, ένας εσωτερικός μετανάστης, ένας φυλακισμένος και μια ηλικιωμένη παίρνουν τον λόγο στα συμπληρωματικά, πολυφωνικά Ιντερμέδια και φωτι-

ζουν, με εξίσου σκοτεινό και δυσοίονο τρόπο, το δυστοπικό παρόν και την αδιάκοπη βία της καθημερινότητας σε αυτήν τη μαύρη τρύπα στην καρδιά της Αθήνας. Αραγε πόσο απέχει το μπουκώμα της μύτης από την κρεμμυδίλα των «μαυριδερών» στον φωταγωγό, από τη βαριά μυρωδιά της καμένης σάρκας μιας «τελικής λύσης»; Την απάντηση τη ζούμε σήμερα.

Η γραφή ως απώλεια;

Μονήρης από μικρός («η φύση με δυσκόλευε όταν δεν την έβρισκα μέσα στα βιβλία»), σχεδόν αντικοινωνικός και συχνά κυνικός ο αφηγητής του Ανυφαντάκη. Στο τώρα της αφήγησης, καλοκαίρι 2009, ο τριανταεπτάχρονος καθηγητής διάγει την «ασκητική ζωή» ενός ερευνητή: λέκτορας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, φαινομενικά απολαμβάνει «τη σιωπή της μοναξιάς του» στις γειτονικές ακρογιαλιές, μακριά από την τελευταία σχέση του, κοντά στην κρίση της μέσης ηλικίας, μονίμως πάνω από τη διατριβή του για τις «Απόψεις ενός κλόουν» του Χάινριχ Μπελ! Ξοδεύει τον χρόνο του αναζητώντας «τίποτα

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα

Συνέχεια από την προηγούμενη σελίδα

για να ονειρευτεί» και σκαρώνει ιστορίες «αφήνοντας τους ήρωες του Μπελ ελεύθερους», όπως αφήνει το δικό του «μέλλον χωρίς λουρί». Μια τυχαία συνάντηση με μια παλιά συμφοιτήτριά του πυροδοτεί την επιστροφή στο παρελθόν, το οποίο επιβιώνει όχι ως μνήμη αλλά ως ιστορίες που έζησαν «κάποιοι άλλοι». Η γραφή ως απώλεια; Ίσως, αλλά αν «κάποιοι γράφουν αυτό που τους λείπει», «άλλοι γίνονται αυτό που διαβάζουν» (σ. 34). Όπως εδώ που ο αφηγητής σχεδόν έχει απορροφηθεί από το βιβλίο στα χέρια του, ξαναζεί στιγμές από το μυθιστόρημα του Μπελ, σχεδόν ταυτίζεται με τον Χανς Σνιρ. Μυθιστορηματικός ήρωας, που παραδέρνει στη μυθοπλασία, βλέπει παντού «καθορογραμμένα μοτίβα αφηγήσεων»: η Γεωργία με το διδακτορικό στον «Θάνατο στη Βενετία» του Μαν που «μαραζώνει άνυδρη», η Βίκυ, Μαντάμ Μποβαρί που τον εγκαταλείπει για τον πρίγκιπα-χασάπη της και η δική του μοναξιά απέναντι

ΙΑΚΩΒΟΣ
ΑΝΥΦΑΝΤΑΚΗΣ
ΑΛΕΠΟΥΔΕΣ
ΣΤΗΝ ΠΛΑΓΙΑ
«Αλεπούδες
στην πηλαγιά»

Νουβέλα, Πατάκης, σ. 117

στη «σχόλη» του καλλιτέχνη όπως την αντιλαμβάνεται ο Κλόουν του Μπελ. Ωστόσο, αν οι άλλοι μοιάζουν αγκιστρωμένοι στην πραγματικότητα, αυτός είναι βουτηγμένος στη μυθοπλασία. Ο αφηγητής εισέρχεται στη μυθοπλασία και από αναγνώστης γίνεται ήρωας, διαβάζοντας μυθοπλαστικά την ίδια του τη ζωή. Τα κεφάλαια που ακολουθούν την εισαγωγή κινούνται αντίστροφα στον χρόνο, έχουν ως επίκεντρο την ιστορία της Γεωργίας

και της Βίκυς και σαν να αποτελούν ανάπτυξη των σημειώσεων του αφηγητή στη διατριβή του. Η ιστορία γυρίζει πίσω στον χρόνο για να συνεχίσει την ιστορία του «Κλόουν» στο μέλλον. Ο «Κλόουν» τελειώνει με τον Χανς να περιμένει τη Μαρί στον σταθμό. Οι «Αλεπούδες», με τον αφηγητή να αποχαιρετά «για πάντα» τη Γεωργία στα ΚΤΕΛ. Όταν θα την ξανασυναντήσει, τίποτε δεν θα είναι το ίδιο. «Τα παιδιά που θα βρουν τα κόκαλά μας / δεν θα πιστέψουν ποτέ πως αυτά κάποτε /

ήταν γρήγορα σαν αλεπούδες στην πηλαγιά» («A Postcard from the Volcano») γράφει ο Γουάλας Στίβενς, σχολιάζοντας την αδυναμία να συλλάβουμε ολοκληρωτικά τη σημασία ενός άλλου χρονότοπου.

«Μάταια θα αναρωτηθεί κανείς πού σταματούσε ο Μπελ και πού αρχίζει η εποχή του» σημειώνει ο αφηγητής, σχολιάζοντας έμμεσα και τη δική του αφήγηση. Ακόμα και αν η πραγματικότητα κρατείται σε δεύτερο πλάνο, είναι εκεί: η απορροπισμένη από αισθήματα τελευταία εικοσαετία, η ελληνική επαρχία πνιγμένη σε μετανάστες που δουλεύουν σαν σκλάβοι, η μίζερη ρουτίνα της πανεπιστημιακής ζωής στο φόντο προσωπικών ιστοριών που «δεν λέγονται και γι' αυτό έχουν μεγαλύτερη σημασία».

Διαφορετικές συγγραφικές ιδιοσυγκρασίες, οι Γ. Τσίρμπας και Ι. Ανυφαντάκης, εξωστρεφής και ρεαλιστικότερος ο πρώτος, εσωστρεφής και αναλυτικός ο δεύτερος, συναντήθηκαν παλιότερα, τουλάχιστον θεματικά (με ήρωες μετανάστες, ξένους στην παλιά και τη νέα τους πατρίδα), συμβάλλοντας στον τόμο «Είμαστε όλοι μετανάστες» (Πατάκης 2007). Τώρα, με το πρώτο τους βιβλίο, ο καθένας ανοίγεται με σιγουριά στον δικό του μυθοπλαστικό κόσμο. Αναμένουμε με αγωνία τη συνέχεια.